

PROGRAM PODPORY
ČESKÉHO
KULTURNÍHO
DĚDICTVÍ
V ZAHRANIČÍ

Závěrečná zpráva o působení lektorky/lektora

Akademický rok: 2023/24

Destinace (země, město): Gruzie, Tbilisi

Jméno, příjmení: Anna Šimáková Dosoudilová

Místo působení (univerzita, fakulta, příp. katedra/ústav): Tbiliská státní univerzita Ivane Džavachišviliho, Fakulta humanitních věd, Katedra slavistiky

Výuka a činnost na univerzitě

V zimním semestru vyučovala lektorka češtinu v Gruzii na dvou místech: na Tbiliské státní univerzitě Ivane Džavachišviliho (TSU) a na soukromé univerzitě Alterbridge (<https://alterbridge.edu.ge/en/>). Spolupráci s Alterbridge univerzitou navázala lektorka na přání instituce již v minulém roce, výuka v tomto akademickém roce pokračovala v zimním semestru a v letním semestru se studenti z Alterbridge připojili k veřejným kurzům na TSU.

Na formální úrovni došlo ve výuce češtiny na TSU k významné změně: po letech doběhl akreditační proces inovovaného oboru slavistiky, v rámci kterého se zavádí čeština jako volitelný předmět ohodnocený pěti kredity ECTS. Na rozdíl od dřívějšíka mohou tedy studenti získat za absolvování předmětu *Český jazyk* také kredity. Vznikl tak oficiální předmět *Český jazyk 1* (pro zimní semestr) a v návaznosti na něj *Český jazyk 2* (pro semestr letní).

Čeština nyní spadá pod gruzínský sektor slavistiky (tzn. v gruzínštině vyučované slavistiky), nicméně jako volitelný předmět si ji mohou zvolit i studenti mimo tento obor. Obvyklými zájemci, kteří se na volitelný předmět přihlašují, jsou studenti z ruského sektoru slavistiky a dávalo by možná větší smysl, kdyby čeština spadala pod tento sektor. Lektorka navíc vyučuje v budově, kde se nachází ruskojazyčný sektor, setkává se s kolegy z ruskojazyčného sektoru a spolupracuje s nimi, zatímco s kolegy z gruzínského sektoru se zcela mívá i proto, že ti vyučují

na jiné budově. Do budoucna se proto zdá ideální, aby čeština patřila pod ruskojazyčný sektor nebo aby alespoň byla i v jeho studijních plánech.

Kromě lekcí pro slavisty zajišťuje lektorka na půdě TSU také výuku několika kurzů pro širokou veřejnost, z nichž některé probíhají na žádost studentů online a účastní se jich tak i zájemci z jiných gruzínských měst. Tyto kurzy jsou navštěvované hojněji než kurzy v rámci slavistiky, přesto by nebylo by od věci zavést je jako oficiální kurzy v rámci celoživotního vzdělávání TSU nebo je zařadit mezi kurzy Centra jazyků TSU a získat tak ještě více zájemců o češtinu. O obou těchto krocích lektorka diskutovala s oddělením mezinárodních vztahů, nicméně zatím nedosáhla úspěchu. Nastupující lektor však může v tomto úsilí pokračovat.

Studenti

Většina studentů přichází do kurzů s vidinou možnosti budoucího studia na českých vysokých školách. Motivace jim tedy nechybí a ti, co zůstanou po úvodním opadnutí zájmu, mají téměř stoprocentní docházku. Kromě nich je tu malá skupina frekventantů, kteří se v rámci svého studia historie, politologie či mezinárodních vztahů zaměřují na středoevropský region a Česko se svou kulturou a jazykem je tak přirozeně také v centru jejich zájmu. Někteří jednotlivci jsou potomky českých krajanů a chtějí poznat blíže jazyk svých předků. Poslední – bohužel nejmenší skupinou – jsou účastníci se zájmem právě o českou literaturu potažmo českou kulturu obecně.

Skupina docházející na kurzy pro veřejnost je věkově i národnostně velmi pestrá. Lekce navštěvují kromě Gruzínů také Arméni, Ukrajinci, Ázeři, Abcházci a další příslušníci národnostních menšin, ve věkovém rozpětí 16–60 let. Výhodou pro výuku češtiny je, že většina z nich ovládá ruštinu, protože absolvovali ruské školy, nebo je ruština dokonce jejich mateřským jazykem (rusky mluvící Arméni, Abcházci apod.). Českou gramatiku a slovní zásobu tak v úvodní fázi obsáhnou velmi rychle.

Lekcí se účastnilo průměrně v obou semestrech 33 studentů.

Způsob a organizace výuky

Ačkoliv je od letošního akademického roku čeština součástí studijního plánu gruzínskojazyčné slavistiky a figuruje tedy nově i v elektronickém systému univerzity, neznamená to, že je jako volitelný předmět dobře viditelná potenciálním zájemcům. Zpravit studenty a veřejnost o možnosti studia češtiny a přilákat je na kurzy tedy vyžaduje úsilí lektora/ky. Na začátku akademického roku zahájila proto lektorka masivní letáčkovou kampaň kombinovanou

s guerilla marketingem na sociálních sítích různých fakult TSU i jiných univerzit, čímž se podařilo oslovit a získat slušné množství studentů. Další zájemci se přihlásili díky tomu, že se čeština ve Tbilisi vyučuje více než 10 let a o této možnosti se lidé šíří mezi sebou. S propagací kurzů dále pomohlo na svých stránkách Velvyslanectví ČR v Tbilisi a nově vzniklé České centrum Tbilisi.

Po náboru vzniklo několik nových skupin studentů:

Začátečníci 1 (kurz pro neslavisty a veřejnost, 2x týdně 90 minut)

Začátečníci 2 (slavisté, 1x týdně 90 minut s lektorkou, 1x týdně se Zurabem Gociridzem)

Začátečníci 3 (večerní skupina na Alterbridge university, 1x týdně 90 minut, kurz pro studenty Alterbridge univerzity a veřejnost)

Z loňského roku pokračovaly tyto skupiny:

Mírně pokročilí začátečníci (1x týdně 120 minut)

Pokročilí online, kurz na B1 (2x týdně 90 minut)

Pokročilí offline, kurz na B1 (2x týdně 90 minut + 1x týdně čtení 60 minut)

Dny, časy výuky a místnosti lektorka přizpůsobovala potřebám studentů.

V případě, že student postupuje rychle oproti svým spolužákům, je mu nabídnut přestup do pokročilejší skupiny.

V prvním semestru měla lektorka k dispozici třídy s klasickou tabulí a křídami. Ve druhém semestru byly tabule s křídami nahrazeny whiteboardy a fixami.

Lektorka dále využívala i kabinet slavistiky s postarší tiskárnou, projektorem (bez zvuku) a příruční lektorátní knihovnou, stejně jako vlastní lektorátní tiskárnu a projektor, který nosila do učeben.

Výstupní úroveň studentů se odvíjí z velké části od toho, zda a jak studenti ovládají ruštinu. V případě, že měli dobrou znalost ruštiny, dosáhli začátečníci po dvou semestrech úrovně A2, ovšem pasivně (při čtení a poslechu) mohli pracovat i s materiály pro úroveň B1. Pokud studenti neměli základ v ruštině, dosáhli po dvou semestrech úrovně A1/2, aktivnější i A2/1.

Pokročilí studenti začínali na úrovni A2 a dosáhli přibližně úrovně B1.

Materiály užívané při výuce

Výchozí učebnicí pro začátečníky a mírně pokročilé byl titul Lídy Holé *Česky krok za krokem 1*.

Jako doplňující učebnici využívala lektorka zejména publikaci Any Adamovičové, Dariny Ivanovové *Basic Czech*.

Pokročilejší studenti dokončili nejprve učebnici *Česky krok za krokem 1*, dále pak pokračovali s knihou Marie Boccou Kestřánkové *Čeština pro cizince B1*. Kromě toho pracovali s množstvím autentického materiálu (novinové články, úryvky z literárních děl).

Lektorka rovněž vytvářela velké množství vlastních pracovních listů, zejména pro hodiny konverzace. Pro diskusi se výborně uplatnily morální dilemata a kontroverznější témata (např. eutanazie, sedm smrtelných hříchů), pro rozvoj řečových dovedností pak rolové hry (výběrové řízení, dramatizace určitých situací). Skvěle se osvědčily *Lingopoly* a flashkarty, stejně jako konverzační karty *Rozmluvíme Česko – Arts & Entertainment*, určené původně ke konverzaci v angličtině, ale plnohodnotně využitelné i ke konverzaci v češtině.

Ve spolupráci se ZÚ byly objednány a zakoupeny nové knihy, lektorka se tentokrát zaměřila zejména na knihy týkající se českého umění, o které studenti projevovali zájem.

Všechny publikace z lektorátní knihovny, která se zčásti nachází u lektorky doma a zčásti v kabinetě slavistiky, mají studenti k dispozici jak prezenčně, tak absenčně.

Mimovýukové aktivity, spolupráce s dalšími institucemi

Spolupráce s Velvyslanectvím ČR v Tbilisi, stejně tak jako s místním Českým centrem, je velmi dobrá. Velvyslanectví ČR činnost lektorátu výrazně podporuje, pomáhá s propagací výuky českého jazyka, informuje o činnosti lektora, zprostředkovává přihlašování studentů na Letní školy slovanských studií.

Ve spolupráci s ZÚ či Českým centrem Tbilisi pořádala lektorka v průběhu akademického roku několik akcí týkajících se české kultury, literatury, jazyka. Šlo například o kvízovou hru k výročí sametové revoluce v prostoru okolo sochy Václava Havla nebo o dvě přednášky básníka Jaromíra Typlta (*Egon Bondy a totální realismus; Skupina 42*).

Lektorka se studenty rovněž navštívila následující akce Českého centra Tbilisi:

- přehlídka českých filmů v národním filmovém archivu;
- taneční performance *Proměna* ke stému výročí úmrtí Franze Kafky;
- pásmo filmů Miloše Formana;
- přednáška Jaromíra Typlta na téma český surrealismus;
- večer českých vánočních tradic a zpívání koled;
- slavnostní odkrytí pamětní desky I. A. Příbyla, zakladatele balneologie v Gruzii (pořádané ZÚ ČR).

Na závěr roku a na rozloučenou připravila lektorka setkání se studenty se společným smažením bramboráků, vařením jahodových knedlíků a s poslechem české hudby.

Studenti byli také informováni o možnostech studia v České republice (různé druhy stipendií, letních škol apod.), lektorka jim pomáhala s potřebnými dokumenty a v komunikaci s Velvyslanectvím ČR a s českými univerzitami. V letošním roce odjely 3 studentky na letní školu, v žádosti o stipendium na semestrální či dvousemestrální studium češtiny na univerzitách v Brně a v Praze však studenti letos úspěšní nebyli. Jedna studentka odjíždí do Česka na vlastní náklady na přípravu ke studiu na vysoké škole v Česku.

Kromě výše zmíněného byla také lektorka k dispozici pro konzultace překladů, o které se jedna ze studentek pokouší.

Bezpečnostní situace, životní podmínky, ubytování

Ubytování si lektorka zajišťuje sama, univerzita na něj ani nepřispívá, ani nepomáhá s jeho hledáním. Životní úroveň ve Tbilisi je srovnatelná s jinými velkoměsty Evropy. Pokračující válka v Ukrajině a mobilizace v Rusku se na Gruzii podepsala obrovským přílivem občanů Ruské federace. Mnozí z nich disponují velkým finančním kapitálem, kupují v Gruzii byty nebo domy a stoupá také poptávka po pronájmech. Ceny nájmu se z tohoto důvodu raketově zvýšily, oproti loňsku jde o dvoj- až trojnásobné navýšení, ovšem s odlivem občanů Ruské federace do jiných zemí začaly ceny mírně klesat.

Politická situace v Gruzii je napjatá, vláda přes odbor občanů činí kroky, které Gruzii vzdalují od EU a přibližují ji Rusku. V květnu vypukly opět po roce obrovské několikátýdenní protesty proti tzv. zákonu o zahraničních agentech, jichž se pochopitelně účastnili ve velkém i studenti; univerzity proto zůstaly v některých týdnech zavřené. Na podzim se v Gruzii budou konat parlamentní volby a lze očekávat, že situace bude opět velmi vyhrocená; obzvláště poté, co

místopředseda ruské Rady federace Andrej Klimov prohlásil, že Rusko je připraveno vojensky pomoci gruzínské vládnoucí straně Gruzínský sen udržet se u moci, pokud o to požádá.

Politickou situaci a s ní spojená bezpečnostní rizika bude potřeba pozorně sledovat.

Hodnocení, problémy, perspektivy

Kvůli rozepřím a animozitám mezi zaměstnanci na univerzitě a kvůli politikaření uvnitř této instituce je Katedra slavistiky po smrti D. Gotsiridzeho již dva a půl bez vedoucího. To se negativně odráží na všem; přináší to především velkou míru chaosu do administrativních procesů, na samotný průběh výuky ale naštěstí tyto skutečnosti nemají vliv. Omezené jsou ovšem možnosti nějaké úžeji zaměřené a zacílené spolupráce s katedrou či s univerzitou.

Osud samostatné bohemistiky, jejíž sylaby byly již na několika úrovních schváleny, zůstává dosud nejasný, a dokud nebude mít Katedra slavistiky nového vedoucího/vedoucí, nelze v tomto směru odhadovat vůbec nic.

Lektorka své působení ve Tbilisi v letošním akademickém roce ukončuje, s budoucím lektorem proběhlo osobní setkání, na kterém byl seznámen se všemi potřebnými skutečnostmi.

Praha 23. července 2024

Mgr. et MgA. Anna Šimáková Dosoudilová